

ارزیابی نقش مدیریت محلی در دستیابی به توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: شهرستان رومشکان)

فرزاد کرمی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران، karamifarzad22@gmail.com)
سکینه کرماشاهی (دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران، نویسنده مسئول، sakinekaramshahi@yahoo.com)

چکیده

دستیابی به توسعه پایدار روستایی مستلزم توجه به همه ابعاد محیطی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی، نهادی و مدیریتی است. نظام مدیریت روستایی به دلیل نقشی که در توسعه اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی روستاهای جوامع مختلف دارد، همواره یکی از موضوعات قابل توجه برای برنامه‌ریزان توسعه بوده است. این نظام در ایران، طی سالیان طولانی، به لحاظ ساختارهای اجتماعی، دگرگونی‌های پیچیده‌ای داشته، اگرچه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران تشکیلاتی تحت عناوین شورای اسلامی، خانه‌ی همیار، دفتر عمران روستایی و غیره در روستاها شکل گرفتند، متأسفانه خلاء مدیریت کارآمد و اصولی در روستاها در تمامی این سال‌ها به ویژه در دهه‌ی اخیر مشکلات عدیده‌ای را برای روستاییان ایجاد نموده است. بنابراین، این پژوهش در پی آن است که بازتاب حضور شوراها و دهیاری‌ها در توسعه‌ی روستاهای رومشکان شناسایی و میزان عملکرد هرکدام را ارزیابی کند. قلمرو مکانی پژوهش، ۱۰ روستای شهرستان رومشکان و حجم نمونه ۲۰۳ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران انتخاب شده است. روش پژوهش نیز ترکیبی از روش‌های اسنادی و میدانی (پرسشنامه و مصاحبه) است. نتایج نشان داده است که با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای رضایتمندی مردم از شاخص اقتصادی در مناطق روستایی کمتر از حد متوسط بوده و نارضایتی نسبی در این خصوص مشاهده شده است. در ضریب همبستگی پیرسون بین عملکرد مدیریت محلی و توسعه روستایی رابطه مستقیم و معناداری وجود داشته است. بیشترین اثرگذاری عملکرد مدیریت محلی در شاخص اجتماعی- فرهنگی با ضریب ۰/۶۳۸ و کمترین در شاخص اقتصادی با ضریب ۰/۳۶۸ را در بین شاخص‌های توسعه روستایی در شهرستان رومشکان داشته‌اند. مهمترین علل ضعف عملکرد مدیران محلی در این اقتصادی نبود بودجه و محدودیت وظایف آنان بوده است.

واژگان کلیدی: مدیریت محلی، توسعه‌ی پایدار روستایی، عملکرد مدیران، رومشکان.

نقش و جایگاه روستاها در فرآیندهای توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در مقیاس محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و پیامدهای توسعه نیافتگی مناطق روستایی چون فقر گسترده، بیکاری، رشد سریع جمعیت، نابرابری فرآیندها و حاشیه نشینی شهری موجب توجه به توسعه روستایی و حتی مقدم بودن آن بر توسعه شهری شده است (یاسوری و جوان، ۱۳۹۴: ۲۰؛ مولایی هاشجین و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶۶ به نقل از ازکیا و غفاری، ۱۳۸۸: ۱۹). بدین سان توسعه روستایی همواره دغدغه اندیشمندان و سیاست‌گذاران توسعه بوده است (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۵). روستاهای ایران از زمان‌های گذشته تاکنون با مشکلات و دغدغه‌های بسیاری روبه‌رو بوده‌اند که از جمله می‌توان به عدم مدیریت پایدار در روستاها بخصوص روستاهای بزرگ اشاره کرد که این خود باعث ایجاد مشکلات و چالش‌هایی نظیر عدم مشارکت مردم در فعالیت‌ها روستا، مهاجرت روستاییان به شهر، بیکاری جوانان روستایی و ... بوده است. بنابراین وجود مدیریت محلی برای برقراری و سازماندهی برنامه‌ها در چارچوب مشخص در روستا که به بررسی و مشکلات و ایجاد راه حل بهتر برای رفع آنها بپردازد لازم می‌باشد ضرورت توسعه و مدیریت کارآمد در تخصیص امکانات و استفاده از ظرفیت‌های محلی در مناطق روستایی از اهمیت زیادی به شمار می‌آید (موسویان و همکاران، ۱۴۰۲: ۳۹).

آنچه در بررسی سیر و تحولات مدیریت در سه دوره اخیر بیش از همه مورد توجه قرار گرفته حذف عنصر مدیریتی، بدون جایگزین مناسبی می‌باشد، زیرا با فروپاشی مدیریت سنتی، در حفظ پایدار زندگی و فعالیت در فضای روستایی، نوعی فقدان مدیریت کارآمد فضایی در سطح محلی نمایان می‌شود که اولین پیامد آن ناپایداری کاهش تدریجی منابع محیطی و از بین رفتن یکپارچگی جامعه روستایی است. انسجام اجتماعی-اقتصادی و در حادترین شکل آن، رها شدن بسیاری از واحدهای مسکونی در مناطق روستایی طی دوره‌های بعدی می‌باشد. مدیریت روستایی می‌تواند نقش مهمی در مسائل مربوط به تولید، مسائل زیست محیطی مانند آلودگی آب، از بین رفتن تنوع زیستی، فرسایش زمین و مسائل اجتماعی-اقتصادی در مناطق روستایی داشته باشد. (حسنلو و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۵۸).

یکی از ارکان اساسی توسعه و توسعه‌ی پایدار در هر مکان و سرزمینی الگوی مدیریت آن است. مدیریت فرآیند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات و هدایت و کنترل است که برای دستیابی به اهداف سازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می‌گیرد. در نگرش جدید توسعه، هویت محلی زیر بنای مدیریت محلی و مدیریت محلی ابزار اصلی توسعه‌ی پایدار روستایی است. در واقع هویت محلی مبنای اصلی محلی‌گرایی و اداره‌ی محلی امور جامعه در قالب عنوان مدیریت محلی است. واژه‌ای که در بطن آن تمرکز زدایی، خودگردانی، مشارکت محلی، مشروعیت محلی، توسعه‌ی محلی و خود اتکایی نهفته است (رحمانی فضلی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳۴).

بر این اساس در سیستم جدید مدیریتی کشور، مدیریت روستاها به شوراهای دهیاری‌ها سپرده شده است. چرا که مدیریت روستایی فرآیند ساماندهی و هدایت جامعه محلی روستایی از طریق شکل دادن به سازمان‌ها و نهادهاست و در فرآیند توسعه روستایی یکپارچه و پایدار نقش اساسی دارد (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۷) و از این رو تشکیل شوراهای اسلامی روستایی اقدامی بسیار مؤثر در فرآیند مشارکت مردم در توسعه نواحی روستایی محسوب می‌شود، اما از آنجا که شورا اساساً یک نهاد

مشورتی و نظارتی است و بدون تشکیلات اجرایی ناقص است و نمی‌تواند وظایف خود را انجام دهد و برای امور نیازمند دهیاری و دهیار برای تمثیت امور نیازمند تصمیمات شورا است، قانون تأسیس دهیاری‌ها خودکفا در روستاهای کشور در سال ۱۳۷۷ به تصویب رسید. این قانون برای تحقق اصل مدیریت و حدود وظایف و اختیارات هر یک از این دو نهاد را مشخص کرده است. که هر کدام دارای وظایفی جداگانه و مهم در ارتباط با روستا، اهداف برنامه‌های توسعه پایدار روستایی می‌باشند (نجفی کانی و وصال، ۱۳۹۴: ۴۸).

مدیریت روستایی از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد و روستاها بخش عمده‌ای از جمعیت و مواد اولیه یک کشور را تشکیل می‌دهند و توسعه آنها به بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور کمک می‌کند. لذا با توجه به اینکه یکی از محورهای اساسی در تحلیل مسائل روستایی، توجه به ساختار و نحوه عملکرد مدیریت این جوامع است. بدین سان اهمیت موضوع مدیریت روستایی شهرستان رومشکان ایجاب می‌کند تا شناخت علمی و دقیق از عملکرد دهیاران و شورای اسلامی از دیدگاه روستائیان به دست آوریم. این نوع شناخت می‌تواند به کاهش فقر، بهبود شرایط زندگی، کاهش نابرابری‌ها، توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی، کاهش بی‌عدالتی، حفظ محیط زیست، بررسی میزان تلاش در اجرای مقررات بهداشتی و نظیف و نگهداری و تسطیح معابر روستا و مهاجرت جوانان روستایی در منطقه مورد مطالعه کمک نماید. محققین با انتخاب مدیران روستایی مناطق روستایی شهرستان رومشکان به دنبال پاسخگویی به این مسئله هستند که آیا مدیران روستایی منطقه مورد مطالعه نقش مؤثری را در راستای تحقق توسعه پایدار روستاها داشته‌اند؟

۲. پیشینه تحقیق

موضوع مدیریت روستایی مقوله‌ای است که مبانی اندیشه و شناخت محققان حوزه‌های علوم اجتماعی، توسعه‌ی روستایی، مدیریت و جغرافیا را به چالش کشیده و ادبیات تجربی در این حوزه را در قالب مقاله، رساله و کار پژوهشی موجب شده است. برخی از مطالعات در این زمینه عبارت است از:

مودودی ارخودی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی با هدف ارزیابی عملکرد شوراهای اسلامی و دهیاران در دست‌یابی به توسعه پایدار روستایی در دهستان برنطین از توابع شهرستان رودان در استان هرمزگان پرداخته‌اند. حجم نمونه ۳۲۹ نفر که با فرمول کوکران انتخاب شدند نتایج نشان داده است که شاخص اقتصادی با ۲/۳۲ درصد کمترین رضایتمندی از عملکرد مدیران محلی را داشته‌اند و روستای کهنوشتری در زمینه‌های کالبدی فضایی، اکولوژیکی، اجتماعی، فرهنگی و روستاهای آبرگمان از لحاظ شاخص اقتصادی در سطح بالاتری نسبت به روستاهای دیگر قرار دارد. و در زمینه فرهنگی روستای برنطین در سطح پایین‌تری نسبت به سایر روستاها قرار دارد.

موسویان و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهشی به عنوان تبیین چالش‌های اجتماعی مدیران محلی در فرآیند توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان شفت) با هدف تعیین چالش‌های اجتماعی (شوراهای اسلامی و دهیاران) به این نتیجه رسیدند که مهمترین چالش‌های اجتماعی مدیران محلی در روستاهای مورد نظر شامل آموزش، امنیت، مهاجرت، مشارکت، اعتماد و نارسایی اجتماعی هستند و چالش سرمایه‌گذاری با بار عاملی ۰/۸۴۸ بیشترین تأثیر را بر فرایند توسعه پایدار دارند.

علیزاده و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی را با هدف تعیین نقش مدیریت محلی در تحولات محیطی- فضایی روستاهای شهرستان رودسر هدف انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که مدیریت محلی در شهرستان رودسر باعث تغییران فراوانی در سطح روستاها شده است از جمله این تغییر و تحولات محیطی در روستاهای محدوده، احداث هتل، پارک روستایی، مسافر کاشانه در بحث گردشگری، خانه‌های ویلایی می‌باشد به اعتقاد مردم روستایی دهیاران و شوراهای اسلامی نقش مهمی در تغییر و تحولات روستاها داشته‌اند.

عطایی و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی را با هدف بررسی جایگاه مدیریت نوین روستایی (عملکرد شوراها و دهیاران) در سکونتگاه‌های روستایی کهریزک انجام داده‌اند نتایج رتبه‌بندی فازی نشان داده است که روستاهای (گل حصار، قمصر، ده نو، درسون آباد، قلعه نوچمن زمین) با تأکید بر عملکرد شوراها و دهیاران تحولات اقتصادی و اجتماعی متوسط رو به پایین را داشته‌اند و روستاهای (سلمان آباد، خیرآباد، جهان آباد، قمصر آباد، کبیرآباد و تورقوزآباد) از نظر تحولات اقتصادی و اجتماعی سطح بسیار کمی را به خود اختصاص داده‌اند. که نشان دهنده‌ی ارزیابی مردم روستایی بخش کهریزک از عملکرد شوراها و دهیاران در تحولات و تغییرات اقتصادی و اجتماعی می‌باشد.

سجاسی قیداری و حاجیان (۱۳۹۷) در پژوهشی به ارزیابی مدیریت محلی در مناطق روستایی با شاخص های حکمروایی مطلوب روستاهای توابع شهرستان چناران پرداخته‌اند. تحلیل داده ها با استفاده از آزمون t در ارتباط با مقایسه میانگین ها نشان داد که در اکثریت شاخص ها (به جزء شاخص عدالت) و گویه های مرتبط با آن (به جزء سه گویه صدور پروانه برای ساختمان ها در روستا، برقراری امنیت برای روستاییان، و اعتماد روستاییان به مدیران محلی) میانگین ها کمتر از حد متوسط می باشد؛ همچنین رابطه همبستگی بین شاخص ها نیز نشان داده که از نظر روستاییان تحقق حکمروایی مطلوب در مدیریت روستایی، نیازمند وجود همبستگی بین شاخص ها می باشد. اجرای مدل اولویت بندی ویکور برای مشخص کردن بهترین مدیریت روستایی در ارتباط با پیاده سازی اصول حکمروایی مطلوب حاکی از آن است که روستای یوردچوپان رتبه ی اول و روستای نورالدین رتبه آخر را به لحاظ پیاده سازی شاخص های حکمروایی مطلوب در مدیریت محلی روستا دارند.

حسنلو و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان ارزیابی نقش مدیریت روستایی در پایداری روستاهای دهستان دستجرده شهرستان طارم، با استفاده از آزمون های t تک نمونه ای، تحلیل واریانس، رگرسیون خطی و تحلیل مسیر به این نتیجه رسیده اند که بیشترین عملکرد مدیران محلی در زمینه ی بعد فضایی- کالبدی بوده است؛ به طوری که مدیران محلی در زمینه ی همکاری با مسئولان و در رابطه با احداث و ایجاد معابر جدید در روستا، بهسازی و نوسازی معابر، ایمن سازی واحدهای مسکونی از طریق صدور مجوز ساخت، نظارت بر ساخت و ساز، توسعه و بهبود فضای روستا، افزایش روشنایی معابر روستا و همکاری با مدیران و مسئولان مربوط در زمینه ی اجرای طرح هادی روستایی عملکرد خوبی داشته اند و پایین ترین عملکرد مدیران محلی مربوط به بعد اقتصادی بوده که در این زمینه توفیق چندانی نداشته اند و عملکرد آن ها در سطح پایینی ارزیابی شد؛ بنابراین می توان گفت که از مهمترین علل عملکرد ضعیف مدیران محلی در سایر ابعاد، مربوط به محدودیت حیطه ی وظایف مدیران محلی است.

قادرمرزی و جمینی (۱۳۹۶) در پژوهشی به ارزیابی عملکرد مدیریت نوین روستایی با رویکرد حکمروایی خوب و ارائه ی راهکارهای بهبود آن در نواحی روستایی بخش شاهو شهرستان روانسر پرداخته اند. یافته های پژوهش نشان داد میزان رضایت مندی روستاییان بخش شاهو از عملکرد مدیران روستایی با تأکید بر شاخص های حکمروایی خوب روستایی، با میانگین ۲/۸، پایین تر از حد متوسط بوده است و بیشترین میزان رضایتمندی روستاییان از مدیران نوین روستایی به شاخص توافق جمعی با میانگین ۳/۶۱ و انحراف معیار ۱/۰۳ و کمترین میزان رضایتمندی به شاخص مسئولیت پذیری با میانگین ۳/۰۴ و انحراف معیار ۱/۵۲، تعلق دارد.

مولایی هاشجین و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی نقش مدیریت محلی در توسعه اقتصادی نواحی روستایی شهرستان بهشهر پرداخته اند. با استفاده از تحلیل داده های گردآوری شده (کتابخانه ای و میدانی) از طریق مدل تاپسیس به این نتیجه رسیده اند که عناصر مدیریت محلی توانسته اند برای رشد در زمینه هایی مانند بهبود زندگی روستاییان، گسترش توسعه صنایع و حضور گردشگران در فضاهای روستایی، بسترسازی نمایند.

قنبری و بهرامی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان مدیریت محلی و نقش آن در توسعه ی کالبدی سکونتگاه های روستایی شهرستان چناران با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی و آزمون t تک نمونه ای و t مستقل به این نتیجه رسیده اند که مدیریت محلی در توسعه ی کالبدی روستایینقش مؤثر و کارآمدی دارد.

نجفی کانی و وصال (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان نقش مدیریت محلی در توانمندسازی زنان روستایی دهستان استرآباد جنوبی شهرستان گرگان، با استفاده از آزمون های تحلیل همبستگی (اسپیرمن، کندال، کرامر) و مک نمار به این نتیجه رسیده اند که مدیران محلی با عملکردهای خود تأثیر قابل توجهی در زمینه های مختلف اعم از ایجاد فرصت های شغلی مناسب، افزایش درآمد، تقویت تعاونی ها و تشکل های زنان و همچنین توجه به مهارت های زنان روستایی در منطقه مورد مطالعه داشته اند.

صیدایی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به تحلیل عملکرد مدیران نوین روستایی در توسعه روستایی منطقه اورامانات استان کرمانشاه پرداخته اند. یافته های حاصل از فرمول شاخص عملکرد کل (TPI) و آزمون t تک نمونه ای نشان داد مدیران نوین روستایی (دهیاری ها) در توسعه ی پایدار روستاهای منطقه اورامانات عملکرد نسبتاً ضعیفی داشته اند. همچنین، عملکرد مدیریت نوین روستایی در بین ابعاد مورد بررسی (اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی، اقتصادی، کشاورزی و سیاسی) به جزء بعد اجتماعی عملکرد مطلوبی نداشته اند. نهایتاً اینکه نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد متغیرهای همفکری با شورای اسلامی، توان کافی مدیریت در حل مشکلات مردم، آگاهی از قواعد و قوانین، رضایت دهیار از شغل خود و مشورت با مردم، ۶۰/۱ درصد از واریانس متغیر وابسته (عملکرد مدیریت نوین روستایی در توسعه پایدار روستایی) را تبیین می کنند.

شیخی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان بررسی و عملکرد دهیاران در روند مدیریت و توسعه روستایی همدان به بررسی معیارهای اصلی نقش دهیاران از جمله اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، خدماتی و عمرانی پرداخته اند. و نقش و عملکرد دهیاران را در هر کدام از این ابعاد مورد بررسی قرار داده و در نتیجه تسریع توسعه پایدار روستا را مستلزم ارتباط دو سویه بین شورا به عنوان نهاد نظارتی و دهیار به عنوان نهاد اجرایی تبیین می کنند.

خواجه شاهکویی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر میزان رضایتمندی روستاییان نسبت به عملکرد دهیاران شهرستان کوهدشت به بررسی ابعاد سه گانه مدیریت روستایی (بعد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی) پرداخته اند. در بعد اقتصادی هدف مدیریت روستایی ایجاد فضایی مناسب برای توسعه اقتصادی که به تبع آن سطح زندگی و رفاه عمومی در سطح روستا ترقی پیدا کند. در بعد اجتماعی هدف ایجاد زمینه مناسب برای توسعه انسانی با در نظر گرفتن استعدادهای بالقوه افراد. در بعد زیست محیطی با مدیریت مناسب اثرات مخاطرات طبیعی و مخاطرات غیر طبیعی که ناشی از فعالیت مردم می باشند کاهش دهند و نتیجه گیری می کنند مدیریت روستا می تواند با آموزش مردم زمینه لازم برای تحقق این ابعاد را تا حدودی به وجود آورند.

رشید پور (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان نقش مدیریت مبتنی بر جامعه محلی در فرآیند توسعه پایدار روستایی استان آذربایجان غربی، با استفاده از نتایج تحلیل عاملی تأییدی در محیط نرم افزار LISREL نشان داده اند، اهمیت نسبی دو متغیر سازماندهی و نظارت و کنترل به عنوان نقش مدیریت مبتنی بر جامعه محلی بیشتر از سایر نقش هاست. همچنین این الگو نقش مهمی در برنامه ریزی، سازماندهی، تأمین منابع انسانی، نظارت و کنترل، هدایت و رهبری فرآیند توسعه پایدار دارد.

۳. روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی با جنبه کاربردی می باشد برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است، قلمرو مکانی پژوهش ساکنین روستاهای کوهستانی، کوهپایه ای و دشتی شهرستان رومشکان می باشد حجم نمونه دهستان های شهرستان رومشکان که طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای تعداد ۳۳ روستا و کل جمعیت روستاهای این شهرستان ۳۲۹۶۰ نفر (۹۱۲۸ خانوار) بوده است. که در دو سطح انجام شده است در سطح اول نمونه گیری در سطح آبادی که با استفاده از روش های تلفیقی لایه بندی، با در نظر گرفتن عوامل {موقعیت طبیعی، اندازه (حجم جمعیت و خانوار) و توزیع دهستانی} انجام گرفته است. پس از انجام مراحل نمونه گیری و منظور نمودن ۳۰ درصد جامعه نمونه، تعداد ۱۰ روستا به عنوان حجم نمونه پژوهش در نظر گرفته شد. نقشه (۱) در سطح دوم تعیین نمونه در سطح خانوار که با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران و از میان خانوارهای هر دسته آبادی (به عنوان مثال کوهستانی، دشتی با تناسب طبقات جمعیتی متفاوت) انجام گرفته که در مجموع تعداد ۲۰۳ پرسشنامه خانوار و ۱۵ پرسشنامه عمومی روستا در ۱۰ روستا تدوین و تکمیل گردیده است. جدول (۱) در راستای تجزیه و تحلیل شاخص های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی از نرم افزارهایی مانند SPSS و Excel و برای ترسیم و طراحی نقشه های از نرم افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی Gis10/8 استفاده گردیده است.

جدول ۱. تعیین حجم نمونه خانوار روستایی شهرستان رومشکان سال ۱۳۹۵

توزیع دهستانی	روستاهای نمونه	تعداد خانوار	جمعیت	خانوارهای نمونه
بازوند	کهریز گیزیان	۴۶۱	۱۵۷۶	۲۸
	خیردرار (دوراهی بازوند)	۴۹۸	۱۷۵۷	۳۰
رومشکان	محمدآباد گراوند	۴۹	۱۷۶	۵
	لالوند	۲۴۵	۸۹۸	۲۵
رومیانی	پایی آباد کولیوند	۵	۲۰	۴

۱۴	۵۸۳	۱۶۲	موسی آباد سفلی	
۵۴	۳۸۳۲	۱۱۰۹	سوری	سوری
۸	۲۵۰	۶۷	شیرواند	
۲۴	۷۸۱	۲۲۰	اسدآباد	
۱۱	۴۶۱	۱۲۱	رماوندی	
۲۰۳	۱۰۳۳۴	۲۹۴۰	۱۰	جمع

منبع: سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان روشکان، ۱۳۹۵

مهم‌ترین شاخص‌هایی که در این مبحث در راستای ارزیابی مدیریت محلی مورد بررسی قرار می‌گیرند سه شاخص اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی است که هر کدام از آنها سنجه‌های مختلفی دارند و در جدول (۲) نشان داده شده‌اند؛ اما نکته‌ای که باید به آن اذعان داشت، این است که سطوح ذکر شده صرفاً به منظور سهولت مطالعه و طبقه‌بندی داده‌های به دست آمده صورت گرفته است، زیرا عملکرد مدیران محلی حالتی در هم تنیده دارد که نمیتوان بطور کامل آنها را از هم تفکیک کرد.

جدول ۲. شاخص‌ها و معیارهای عملکرد مدیریت محلی

شاخص‌ها		سنجه‌ها	
اقتصادی	معرفی محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی و صنایع‌دستی روستایی	بوجه نویسی و بودجه‌ریزی	
	تشویق و ترغیب روستاییان به توسعه صنایع‌دستی و بازاریابی محصولات	گسترش توسعه گردشگری روستایی.	
	ایجاد اشتغال برای روستائیان	درآمدزایی برای روستا	
	پیشرفت و توسعه کشاورزی و دامداری در روستا.	جذب سرمایه‌های خارج از روستا	
	ایجاد کارگاه‌ها و صنایع تبدیلی وابسته به فعالیت‌های تولیدی روستا		
		سنجه‌ها	
اجتماعی- فرهنگی	ارتباط با حفظ سلامت و بهداشت محیط روستا	حل اختلاف و دعاوی مردم.	
	همکاری لازم مدیران محلی (شورا و دهیار)	افزایش نقش زنان در فعالیت‌های اجتماعی	
	همکاری با نهادها و دستگاه‌های مربوط شهری	رفع نیازها و مشکلات مردم.	
	مشارکت با افراد مختلف (ریش‌سفید، مردم و ...)	جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستایی- شهری	
		سنجه‌ها	
کالبدی- فضایی	توسعه و تجهیزات خدماتی و تدارکاتی روستا	آسفالت کردن خیابان و تعریض و جدول‌کشی	
	مدیریت بهینه هزینه‌های عمرانی	احداث، نوسازی و مقاوم‌سازی مساجد	
	مدیریت بحران روستا (هنگام مواجهه با سیل و زلزله و ...)	همکاری در طرح‌های هادی با نهادهای مجری	
	توسعه و تعاملات زیر ساخت‌ها بین روستا و شهر	نگهداری از تأسیسات عمومی	
	تأمین خدمات روستا توسط مدیریت جدید روستایی	گاز رسانی به روستاها	
	نظارت بر نحوه توزیع آب روستایی		

منبع: مطالعه نگارندگان

شهرستان رومشکان در جنوب شهرستان کوهدشت و در جنوب غرب استان لرستان قرار دارد. از نظر مختصات جغرافیایی در ۴۷ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی و ۳۳ درجه و ۴۰ دقیقه عرض شمالی قرار دارد. این شهرستان از جنوب و جنوب غربی به رودخانه ی سیمره و شهرستان دره شهر، از شمال و شمال غربی به شهرستان کوهدشت، از شرق به شهرستان پلدختر محدود می‌شود. وسعت منطقه ۹۰۰ کیلومتر مربع و ارتفاع از سطح دریا ۱۱۹۸ متر می‌باشد؛ به طوری که در فاصله ی ۴۶ کیلومتری جنوب غربی شهرستان کوهدشت و ۲۶ کیلومتری غرب شهرستان پلدختر و هم مرز با استان ایلام واقع شده است. (رومیانی و همکاران، ۱۳۹۷، ۷۲؛ مؤسسه تحقیقات آب و خاک، ۱۳۷۲). جمعیت شهرستان رومشکان طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ با بخش‌ها و روستاهای آن ۳۹۰۵۸ نفر (۱۰۷۴۲ خانوار) برآورد شده‌است (سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان رومشکان، ۱۳۹۵).

نقشه ۱. موقعیت سیاسی شهرستان رومشکان و روستاهای نمونه

۴. مبانی نظری تحقیق

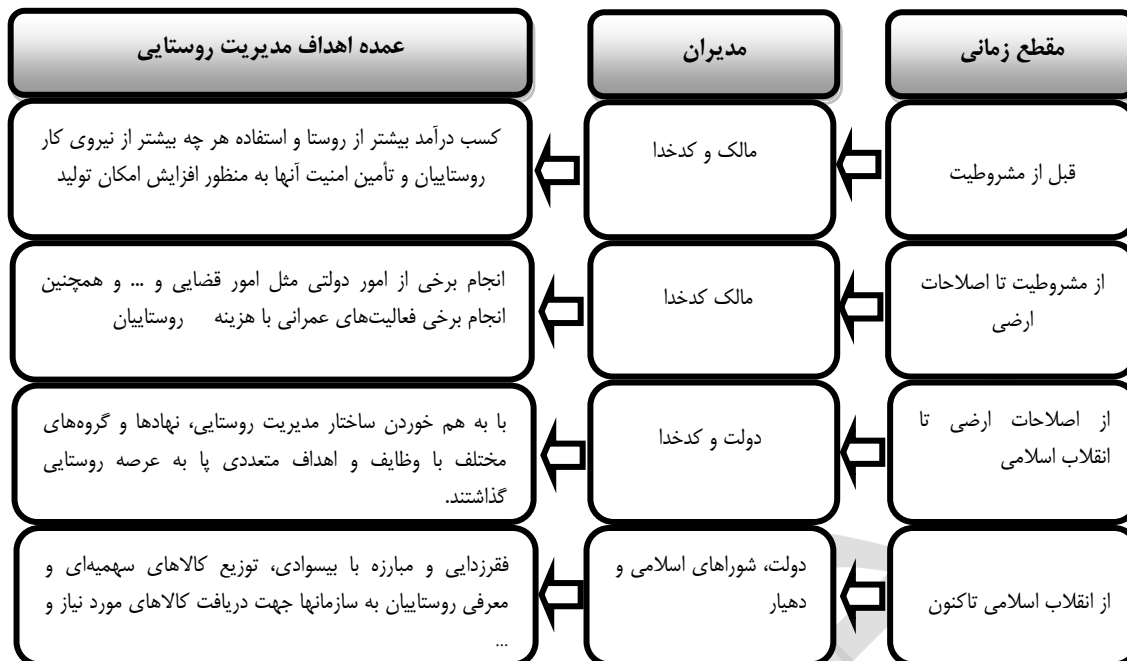
امروزه نیاز به مدیریت محلی برای دستیابی به تغییر و تحولات در سکونتگاه‌های روستایی امری طبیعی است، زیرا اساساً تغییرات در روستاهای بدون مدیریت محلی منجر به ناهماهنگی بین مولفه‌های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی می‌شود و باعث آسیب به سکونتگاه‌های روستایی می‌شود (Tsimpo & Wodon, 2018). رویکرد اقتضایی به مدیریت را می‌توان نقطه اوج

علم مدیریت دانست، زیرا که این رویکرد حوزه عمل مدیران و راهبران را در سازمانها گسترده می‌کند و قدرت عمل آنها را افزایش می‌دهد. مدیریت روستایی در واقع فرآیند سازماندهی و هدایت جامعه و محیط روستایی از طریق شکل دادن به سازمان و نهادهاست. این سازمانها و نهادها ابزار دستیابی به اهداف جامعه روستایی هستند مدیریت روستایی فرایند فراگیری است که سه رکن دولت، نهادهای عمومی و مردم را در بر می‌گیرد (حجاریان، ۱۴۰۲: ۳۲۳)

مدیریت روستایی را می‌توان فرایند تقویت توسعه روستایی بشمار آورد به گونه‌ای که بتوانند با توجه به ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی روستائیان در سطوح مختلف جامعه، محیطی مناسب برای زندگی راحت‌تر و کارآمدتر فراهم کند و شامل دو نهاد مدیریتی است: شوراهای اسلامی روستا بازوی نظارتی و دهیار بازوی اجرایی که مکمل یکدیگر در مدیریت روستایی هستند و مسئولیت امور عمومی و رفاه روستا را برعهده دارند. (مودودی ارخودی و جمعه‌زاده، ۱۴۰۳: ۱۰۴۳). امروزه در سراسر جهان مدیریت محلی برنامه‌هایی را برای ارتقای توانمندی گروه‌ها و سازمان‌ها در نظر می‌گیرد، که در آن بهبود فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی به عنوان یک استراتژی مدیریت تحول در نظر گرفته می‌شود، به عبارت دیگر، مدیریت محلی به عنوان فرآیندی موثر در جامعه تلقی می‌شود که با حمایت از آن، فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی در فرآیند تحولات فضایی بهبود می‌بخشد (Cobbinah, 2015)، وجود مدیریت کارآمد برای فراهم آوردن کالاها و خدماتی که به بازار اجازه رشد و شکوفایی دهد و مردم را به سوی زندگی سالم‌تر و سعادتمندتر سوق دهد، حیاتی است (Jamal & Budke, 2020: 184) بدون وجود چنین مدیریتی، بهبود شاخص‌ها در فرآیند تحولات و تغییرات در روستاها امکان‌پذیر نیست. (Galli et al., 2020: 3)

توسعه پایدار روستایی مفهومی چند بعدی می‌باشد و سیاست‌های مرتبط با آن، باید گستره وسیعی از فعالیت‌ها، از کارایی تولیدات کشاورزی گرفته تا مدیریت پایدار منابع طبیعی را در بر بگیرد، توسعه روستایی می‌تواند به عنوان کوششی تعریف شود که هدفشان مدرن سازی مناطق روستایی، پایداری بخش کشاورزی، ایجاد فرصت جدید شغلی، کارآیی مدیریت منابع و حفاظت از اکوسیستم‌ها است (UPA, 2016: 31) در انگاره جدید مدیریت روستایی نقش نهادهای محلی و مشارکت روستائیان مورد تأیید قرار گرفته است و از آن به عنوان الزامات تحقق توسعه پایدار روستایی یاد می‌شود. برای دستیابی به توسعه پایدار روستایی، حضور مدیران کارآمد و شایسته با تفکر برنامه محور و هماهنگ (تفکر جمعی و مشورتی با همکاری تیمی) و همچنین ایده‌های آینده‌نگر روستایی بدیهی به نظر می‌رسد. وجود نظام اداری متمرکز که نظام برنامه‌ریزی و مدیریت سلسله مراتبی در سطوح بالا و پایین ایجاد کرده است، و نیز ساختار متمرکز و وجود رویکرد بخشی در سازمان‌های دولتی از جمله عواملی است که ضرورت ایجاد چنین مدیریتی را ایجاب می‌کند. هماهنگی ضعیف و موازی کاری بین آنها باعث شده است تا وظایف به خوبی بین آنها تقسیم نشود و که زمینه ساز عدم انسجام و عدم پاسخگویی می‌گردد. مشارکت سیستمی بین سازمان‌ها برای ایجاد مدیریت هماهنگ روستایی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به طور کلی مسائل و چالش‌های مدیریت روستایی در گروه همکاری و هماهنگی بین سازمانی قرار می‌گیرد. (مین باشی و همکاران، ۱۴۰۱: ۵۰)

بحث مدیریت روستایی در ایران به عنوان یکی از مولفه‌های اساسی دستیابی به توسعه روستایی، متأثر از دستورالعمل‌های کلان ملی و همچنین رویکرد موجود در حوزه مدیریت است و برای روستا و روستائیان که به گفته لمپتون اساس زندگی اجتماعی ایران بر آنها استوار است، حائز اهمیت می‌باشد. در ایران طی چند دهه گذشته و شاید در یکصد سال اخیر گره مدیریت روستایی در ابعاد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یکی از مهمترین و حساس ترین معضل و چالش برنامه‌ریزان و صاحب نظران بوده است. روستاها در تمام ادوار گذشته همواره نقش سازنده‌ای در چرخه توسعه‌ی کشور داشته‌اند. به طور کلی تا پیدایش اولین نشانه‌های دولت مدرن در ایران و تأسیس نهاد قانونگذاری که هویت‌های حقوقی را مشخص می‌کند، تغییری از مفهوم مدیریت روستایی به مفهوم اداره‌ی امور عمومی صورت نگرفته بود. روستائیان امور عمومی را به شیوه‌ها و اشکال سنتی اداره می‌کردند. در این زمینه کدخدا نقش تعیین کننده‌ای داشته است. (مولایی هشجین و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۶۸). مدیریت روستایی در ایران، طی سالیان متمادی دست خوش تغییرات اساسی بوده که در هر دوره، نواحی روستایی به روشی اداره می‌شد. نظام مدیریتی روستا تا پیش از مشروطیت در کل، غیر دولتی بود از این رو کدخدا، سالار، سربنه و... مدیریت امور روستا را بر عهده داشتند. در سال ۱۳۵۴ کدخدا از نظام مدیریتی روستاها حذف و شوراهای روستایی جای آن را گرفتند. با پیروزی انقلاب اقدامات مهمی در زمینه‌ی مدیریت روستایی انجام شد که قانون اصلاح تشکیل شوراهای اسلامی و دهیاری‌ها نمونه‌هایی از آن است (کبیری و ولایی، ۱۳۹۸: ۷۵-۷۶). دهیاران و شوراهای اسلامی به عنوان نهادهای مردمی و محلی که مدیریت روستاها را بر عهده دارند می‌توانند با اجرای سیاست گذاری، مدیریت و اجرای برنامه‌های مختلف آموزشی، توسعه زیرساخت‌های لازم، کمک به جذب منابع مالی و اموری از این دست در توسعه روستاها نقشی اساسی ایفا کنند (شیخی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲). بر این اساس دهیاری‌ها و شوراهای روستا به عنوان مدیریت نوین باید دارای همه‌ی ویژگی‌های مدیریت نوگرا باشند و جهت توسعه‌ی روستایی گام بر دارند. شوراهای اسلامی روستا نهادی است که اعضای آن بر اساس قانون با رأی مستقیم مردم برای مدت ۴ سال انتخاب می‌شوند، این نهاد وظیفه‌ی مدیریت روستایی را بر عهده داشته و بر کلیه امور روستا نظارت عام دارد و از جمله وظایف آن: بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارسایی‌های اجتماعی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی و آموزشی و ارائه راه حل به مقامات مسئول، برنامه ریزی و اقدام در جهت مشارکت مردم در همه مراحل و برنامه‌های توسعه و نظارت بر اقدامات دولت و غیره. اما دهیاری‌ها، به عنوان تشکیلات اجرایی روستا از سال ۱۳۷۷ با تصویب قانون تشکیل سازمان دهیاری‌های خود کفا آغاز به کار کردند که می‌توان به برخی از وظایف دهیاری از جمله: اجرای تمام مصوبات شورای اسلامی، شناسایی زمینه‌های اشتغال، تشویق و ترغیب روستائیان به توسعه صنایع دستی و اهتمام به ترویج، توسعه و بازاریابی محصولات کشاورزی و دامی در روستا، مراقبت در اجرای قوانین بهداشتی و حفظ نظافت و ایجاد زمینه‌ی مناسب برای تأمین بهداشت محیط و... (ملکان و همکاران، ۱۳۹۱: ۹۵). رضایت مردم از شوراهای دهیاری‌ها نقش مهمی در موفقیت سازمان مذکور در دست‌یابی به اهداف خود دارند. روستائینی که از دهیاری‌ها و شوراهای رضایت داشته باشند، با اطمینان بیشتری وظایف شهروندی‌شان، مانند پرداخت عوارض و مشارکت در برنامه‌های عمومی را انجام می‌دهند (پوررمضان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳۲).

امروزه در همه ی عرصه های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، اجرایی و زیربنایی در راستای توسعه ی سرزمین، مدیریت و اعمال روش های مدیریتی اجتناب ناپذیر است. جهت بحث توسعه ی پایدار روستایی نیز در تمامی سطوح آن؛ اعم از جهانی، عملیاتی- اجرایی و راهبردی، مدیریت توسعه ی روستایی بسیار حائز اهمیت است (صدیالی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۲). با توجه به اهمیتی که مدیریت روستایی در تحقق اهداف توسعه ی روستایی دارد و نیز با در نظر داشتن اینکه توسعه ی پایدار در شرایط فعلی جهان بر اساس دانایی محوری است. مدیریت توسعه ی روستایی ایران هم باید بر دانایی محوری تکیه کند و نیروهای لازم برای دانایی محوری در روستاهای کشور را فراهم نماید (صدیایی، ۱۳۸۷: ۱۱۸-۱۱۹). بنابراین برای دستیابی به توسعه ی پایدار، وجود مدیریت، ضروری خواهد بود (Budsakorn & et al, 2010: 17). مدیریت روستایی برای دستیابی به پایداری و امنیت غذایی، تنوع زیستی، جانوری و گیاهی، حفظ خاک و سایر عناصر فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی به محیط زیست توجه بیشتری دارد (Tikai & Kama, 2010: 65-66). اهمیت موضوع مدیریت روستایی تا حدی است که چمبرز هیچ عاملی را در موفق نشدن برنامه های توسعه روستایی مهمتر از نبود درک صحیح از مدیریت روستایی نمی‌داند (سجاسی قیداری و حاجیان، ۱۳۹۷: ۱۹۱ به نقل از چمبرز، ۱۳۷۶: ۲۳۰). اما در نیم قرن اخیر مدیریت متمرکز و دولتی با توجه به پراکنش گسترده و تفاوت های مختلف و فاحش در ایران دارای توجیه نبوده و تاکنون موفقیت چشمگیری نداشته است؛ لذا ضرورت دارد در برنامه ریزی توسعه روستایی به کارگیری الگوی مدیریت محلی و روش مشارکتی، به عنوان محور مطالعات و برنامه‌ریزی توسعه روستایی توجه شود (استعلاجی، ۱۳۹۱: ۲۴).

یافته های توصیفی تحقیق نشان می دهد از مجموع ۱۰ روستا مورد مطالعه همه مدیران محلی مرد می باشند و این روستاها فاقد مدیر محلی زن می باشد. بیشترین فراوانی مدیران محلی در رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار دارد که با ۵۰ درصد مشاهده می شود. براساس یافته ها جوانترین مدیر محلی دارای سن ۲۵ سال و مسن ترین مدیر محلی دارای سن ۵۳ سال می باشد. توزیع فراوانی تحصیلات اعضای مدیران محلی در محدوده مطالعاتی حاکی از آن است که ۵۰ درصد دارای تحصیلات دیپلم و زیر دیپلم، ۳۰ درصد دارای تحصیلات لیسانس و ۲۰ درصد دارای تحصیلات فوق لیسانس بوده اند. حدود ۵۷/۱ درصد از روستائیان مدیران جدید را جایگزین مناسبی را برای مدیریت قدیم روستا می دانند. و ۴۲/۹ درصد روستائیان مدیران جدید را مناسب مدیریت روستا نمی دانند. براساس یافته های محقق بیش از نیمی از دهیاران دارای نسبت نسبی نزدیک با اعضای شورای روستای محل فعالیت خود می باشند که این مورد به صورت معضل بزرگی در دستیابی به توسعه روستایی در منطقه مورد مطالعه درآمده - است. همچنین ۹۳/۶ درصد از مردم روستایی باسواد بودن و بانفوذ بودن در ادارات دولتی را بهترین خصوصیات یک مدیر موفق می دانند برای مردم روستایی جوان بودن خصوصیت مدیر موفق نیست. و همچنین ۳۶/۵ درصد از مردم کمبود بودجه دولتی را یکی از بزرگترین مشکلات مدیران محلی می دانند. در مقابل ۲۰/۲ درصد از مردم بی سواد و ۲۳/۲ درصد فقدان تجربه کافی و ۲۰/۲ درصد عدم مشارکت مدیران محلی با مردم از مشکلات مدیر محلی می دانند.

جدول ۳. توزیع فراوانی پاسخگویان (مردم و مدیران محلی) روستاهای شهرستان رومشکان

ویژگی	گویه	مردم		مدیران محلی	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد
جنس	مرد	۱۲۴	۶۱/۱	۱۰	۱۰۰
	زن	۷۹	۳۸/۹	۰	۰
وضعیت تأهل	مجرد	۱۳۶	۶۷	۲	۲۰
	متاهل	۶۷	۳۳	۸	۸۰
سن	کمتر از ۲۰ سال	۴۱	۲/۲۰	-	-
	۲۰-۳۰	۶۲	۳۰/۵	۲	۲۰
	۳۱-۴۰	۶۹	۳۴	۵	۵۰
	۴۱-۵۰	۲۰	۹/۹	۲	۲۰
	بیشتر از ۵۰	۱۱	۵/۴	۱	۱۰
	دیپلم و زیر دیپلم	۷۷	۳۷/۹	۴	۴۰
سواد	فوق دیپلم	۵۹	۲۹/۱	۱	۱۰
	لیسانس	۴۶	۲۲/۷	۳	۳۰
	فوق لیسانس و بالاتر	۲۱	۱۰/۳	۲	۲۰
	بیکار	۲۹	۱۴/۳	۲	۲۰
وضعیت شغلی	دولتی	۲۰	۹/۹	۱	۱۰
	آزاد	۶۴	۳۱/۵	۴	۴۰
	دامدار	۳۸	۱۸/۷	۱	۱۰
	کشاورز	۵۲	۲۵/۶	۲	۲۰

در این قسمت از پژوهش به بررسی نقش مدیران محلی (شوراها و دهیاری‌ها) و اینکه این نهادها تا چه حدی توانسته‌اند در توسعه روستایی موثر واقع شوند و نتایج و پیامدهای ناشی از حضور این مدیران در محدوده مورد مطالعه چگونه بوده است. به منظور سنجش عملکرد مدیریت محلی (شوراها و دهیاری‌ها) در شهرستان رومشکان، از سه شاخص اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و کالبدی-فضایی در زندگی مردم روستایی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. به منظور تحلیل و ارزیابی اطلاعات گردآوری شده هریک از شاخص‌های مذکور، از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده گردید. این آزمون قادر است که میزان تفاوت اطلاعات گردآوری شده از یک مقدار خاص را نشان داده و معنی دار بودن یا نبودن اختلافات مشاهده شده را نشان دهد. در بیشتر موارد از این آزمون برای سنجش معنی داری تفاوت میانگین نمونه از میانگین و حد متوسط جامعه استفاده می‌شود. در نتیجه عدد ۳ به عنوان حد متوسط و میانگین رضایتمندی نسبی مردم منطقه در نظر گرفته شده است، هر چه میانگین رضایتمندی پاسخگویان از این مقدار بیشتر باشد، نشان از رضایتمندی آنان و هر چه از این مقدار کمتر باشد نشان از نارضایتی آنان از شاخص‌های مورد ارزیابی دارد. در ادامه به بررسی و سنجش سطح رضایتمندی ساکنان مناطق روستایی شهرستان رومشکان از عملکرد مدیران محلی در شاخص‌های مورد نظر پرداخته می‌شود.

۵.۱. شاخص اقتصادی

شاخص اقتصادی شاخص‌هایی هستند که بیانگر چگونگی میزان رشد و توسعه ابعاد اقتصادی است که شامل موارد افزایش درآمد و توزیع عادلانه آن، ایجاد تنوع اقتصادی، افزایش کارایی و ایجاد اشتغال و ... می‌باشد. این شاخص با استفاده از اطلاعات گردآوری شده در منابع مختلف به صورت ۹ گویه مورد ارزیابی قرار گرفته است. این گویه‌ها عبارتند از: معرفی محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی و صنایع دستی، تشویق و ترغیب روستاییان به توسعه صنایع دستی و بازاریابی، ایجاد اشتغال برای روستائیان، پیشرفت و توسعه کشاورزی و دامداری در روستا، ایجاد کارگاه‌ها و صنایع تبدیلی وابسته به فعالیت‌های تولیدی، بوجه نویسی و بودجه‌ریزی، گسترش توسعه گردشگری روستایی، درآمدزایی برای روستا، جذب سرمایه-های خارج از روستا.

جدول ۴. عملکرد مدیریت محلی در شاخص اقتصادی

گویه ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	معناداری	اختلاف میانگین	در سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد	
							کران پایین	کران بالا
معرفی محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی و صنایع دستی	۱/۹۵	۰/۹۱۶	-۱۶/۳۲	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۱/۰۵	-۱/۱۷	-۰/۹۲۲
تشویق و ترغیب روستاییان به توسعه صنایع دستی و بازاریابی	۳/۸۶	۰/۸۰۲	-۲۰/۱۹	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۱/۱۴	-۱/۲۴	-۱/۰۲
ایجاد اشتغال برای روستائیان	۲/۷۳	۰/۸۴۹	-۲۱/۲۴	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۱/۲۶	-۱/۳۸	-۱/۱۴

۰/۶۹۵-	۰/۹۴۹-	۰/۸۲۲-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۱۲/۷۹-	۰/۹۱۶	۲/۱۷	پیشرفت و توسعه کشاورزی و دامداری در روستا.
۱/۰۵-	۱/۲۹-	۱/۱۷-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۱۸/۹۹-	۰/۸۸۳	۱/۸۲	ایجاد کارگاه‌ها و صنایع تبدیلی وابسته به فعالیت‌های تولیدی
۰/۹۹۹-	۱/۲۱-	۱/۱۱-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۲۰/۰۲-	۰/۷۸۸	۱/۸۹	بوجه نویسی و بودجه‌ریزی
۱/۱۲-	۱/۳۷-	۱/۲۵-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۲۰/۲۷-	۰/۸۷۹	۱/۷۴	گسترش توسعه گردشگری روستایی.
۱/۰۳-	۱/۲۸-	۱/۱۶-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۱۸/۱۴-	۰/۹۰۹	۱/۸۴	درآمدزایی برای روستا
۰/۹۲۱-	۱/۲۰-	۱/۰۶-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۱۴/۷۲-	۱/۰۲	۱/۹۳	جذب سرمایه‌های خارج از روستا
۰/۹۸۸	۱/۲۳-	۱/۱۱-	۰/۰۰۰	۲۰۲	۱۸/۰۷-	۰/۸۸۴	۲/۲۱	میانگین کل گویه‌ها

منبع: نگارندگان

همانطوری که در (جدول ۴) نیز مشاهده می‌گردد، تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده نشان می‌دهد که میانگین رضایتمندی ساکنین مناطق روستایی از تشویق و ترغیب روستاییان به توسعه صنایع دستی و بازاریابی در شهرستان رومشکان از حد متوسط بالاتر می‌باشد و بقیه گویه معرف شاخص اقتصادی کمتر از حد متوسط می‌باشند و از آنجا که مقدار خطای آلفای (Sig) آزمون T برای تمام این متغیرها کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد، در نتیجه می‌توان استدلال کرد که میزان رضایتمندی مردم از شاخص‌های اقتصادی خود در مناطق روستایی شهرستان رومشکان کمتر از متوسط بوده و نارضایتی نسبی در این خصوص مشاهده می‌شود و تفاوت مشاهده شده در دیدگاه مردم از حد متوسط رضایتمندی نیز کاملاً معنی‌دار بوده و نشان از وجود کمبودهای محسوس در این زمینه دارد که بهبود این وضعیت توجه شایسته مسئولان را می‌طلبد.

۵.۲. شاخص اجتماعی - فرهنگی

شاخص اجتماعی - فرهنگی شاخص‌هایی هستند که برآیند آن‌ها حکایت از توسعه و رفاه اجتماعی دارند و در درون جامعه سوادآموزی، مشارکت محلی و عمومی، سلامت، توانمندسازی روستائیان و غیره می‌باشد. و شامل ۸ گویه که عبارتند از: ارتباط با حفظ سلامت و بهداشت محیط روستا، همکاری لازم مدیران محلی (شورا و دهیار)، همکاری با نهادهای و دستگاه‌های مربوط شهری، مشارکت با افراد مختلف (ریش‌سفید، مردم و ...)، حل اختلاف و دعاوی مردم، افزایش نقش زنان در فعالیت‌های اجتماعی، رفع نیازها و مشکلات مردم، جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستایی - شهری می‌باشد.

تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده نشان می‌دهد که میزان رضایتمندی مردم روستایی این شهرستان از متغیرهای رضایت از همکاری با نهادهای و دستگاه‌های مربوط شهری، ارتباط با حفظ سلامت و بهداشت محیط روستا، همکاری لازم مدیران محلی (شورا و دهیار)، مشارکت با افراد مختلف (ریش‌سفید، مردم و ...) و حل اختلاف و دعاوی مردم بالاتر از حد متوسط بوده و رضایتمندی قابل قبولی در این خصوص وجود دارد. مقدار خطای آلفای (Sig) آزمون T برای این چهار متغیر برابر با ۰/۰۰ است، از آنجا که این میزان خطا، از میزان خطای قابل قبول برای آزمون یعنی از ۰/۰۵ کمتر است، در نتیجه می‌توان

استدلال کرد که تفاوت میزان رضایت مشاهده شده برای این سنجه ها با حد متوسط رضایتمندی به حدی است که در سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد معنی دار است. اما از نظر مابقی متغیرهای یعنی سنجه های رضایت از افزایش نقش زنان در فعالیت های اجتماعی، رفع نیازها و مشکلات مردم و جلوگیری از مهاجرت بی رویه روستایی - شهری، میزان رضایتمندی مردم روستایی این شهرستان کمتر از متوسط بوده و نارضایتی محسوسی در این خصوص مشاهده می شود و از آنجا که مقادیر Sig مشاهده شده برای تمامی این شاخص ها کمتر از ۰/۰۵ می باشد، می توان نتیجه گرفت که تفاوت مشاهده شده در دیدگاه پاسخگویان از حد متوسط رضایتمندی جامعه کاملاً معنی دار بوده و نشان از وجود کمبود محسوس در بهداشت، افزایش نقش زنان در فعالیت اجتماعی، رفع مشکلات مردم، جلوگیری از مهاجرت مردم روستایی این شهرستان دارد.

جدول ۵. کارایی مدیران محلی در شاخص اجتماعی - فرهنگی

گروه ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	معناداری	اختلاف میانگین	در سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد	
							کران بالا	کران پایین
ارتباط با حفظ سلامت و بهداشت محیط روستا	۳/۱۱	۱/۱۰	-۱۱/۳	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۸۸۸	-۱/۰۳	-۰/۷۲۸
همکاری لازم مدیران محلی (شورا و دهیار)	۳/۱۴	۰/۹۷۳	۲/۱۶	۲۰۲	۰/۰۳۲	۰/۱۴۷	۰/۰۱۳	۰/۲۸۲
همکاری با نهادها و دستگاه های مربوط شهری	۲/۸۰	۱/۰۹	-۲/۵۰	۲۰۲	۰/۰۱۳	-۰/۱۹۲	-۰/۳۴۳	-۰/۰۴۱
مشارکت با افراد مختلف (ریش سفید، مردم و ...)	۳/۵۶	۱/۰۶	-۵/۷۹	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۴۳۳	-۰/۵۸۱	-۰/۲۸۵
حل اختلاف و دعاوی مردم.	۳/۳۴	۰/۸۳۸	۵/۸۶	۲۰۲	۰/۰۰۰	۰/۳۴۴	۰/۲۲۸	۰/۴۶۱
افزایش نقش زنان در فعالیت های اجتماعی	۲/۰۳	۱/۰۷	-۱۲/۷	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۹۶۱	-۱/۱۱	-۰/۸۱۲
رفع نیازها و مشکلات مردم.	۲/۳۹	۱/۱۳	-۷/۶۰	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۶۰۵	-۰/۷۶۳	-۰/۴۴۸
جلوگیری از مهاجرت بی رویه روستایی - شهری	۱/۹۸	۰/۹۷۷	-۱۴/۸	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۱/۰۲	-۱/۱۵	-۰/۸۷۹
میانگین گروه ها	۲/۷۹	۱/۰۳	-۵/۸۴	۲۰۲	۰/۰۰۵	-۰/۴۵	-۰/۵۹۲	-۰/۳۰۶

منبع: نگارندگان

۵.۳. شاخص کالبدی - فضایی

شاخص کالبدی - فضایی شاخص های هستند که حفاظت از محیط پیرامونی انسان و افزایش امکانات، تجهیزات را مد نظر داشته، که شامل کنترل مؤثر بر کیفیت آب و خاک روستا، تعریض کوچه ها و خیابان ها، خدمات رسانی، کنترل جامعه روستایی و مدیریت آن در زمان بحران و غیره می باشد (کوشیار، ۱۳۸۲: ۱۹)

به منظور سنجش شاخص کالبدی- فضایی از سری شاخص‌های عملکرد مدیریت محلی در نواحی روستایی، از ۱۱ گویه شامل، آسفالت کردن خیابان و تعریض و جدول‌کشی، احداث، نوسازی و مقاوم‌سازی مساجد، همکاری در طرح‌های هادی با نهادهای مجری، نگهداری از تأسیسات عمومی، توسعه و تجهیزات خدماتی و تدارکاتی روستا، مدیریت بهینه هزینه‌های عمرانی، مدیریت بحران روستا(هنگام مواجهه با سیل و زلزله، توسعه و تعاملات و زیرساخت ارتباط با شهر، تأمین خدمات روستا توسط مدیریت جدید، نظارت بر نحوه توزیع آب روستایی، گاز رسانی به روستاها استفاده گردید. همانطوری که در جدول ۶ نیز قابل مشاهده است، ساکنین مناطق روستایی شهرستان رومشکان از مجموع ۱۱ متغیر مورد ارزیابی، از سنجه های آسفالت کردن خیابان و تعریض و جدول‌کشی، احداث، نوسازی و مقاوم‌سازی مساجد، همکاری در طرح‌های هادی با نهادهای مجری، مدیریت بهینه هزینه‌های عمرانی و نظارت بر نحوه توزیع آب روستایی، کمتر از حد متوسط بوده یعنی نارضی می‌باشند. در مقابل میزان رضایتمندی مشاهده شده برای مابقی متغیرهای شاخص کالبدی- فضایی و همچنین میانگین کل ۱۱ سنجه، بیشتر از حد متوسط رضایتمندی بوده و نشان از رضایت قابل قبول در این زمینه ها دارد. با توجه به اینکه میزان Sig به دست آمده از آزمون T برای همه سنجه ها کمتر از ۰/۰۵ است، لذا می توان نتیجه گرفت که اختلافات مشاهده شده با رضایتمندی متوسط جامعه کاملاً معنادار است.

جدول ۶. کارایی مدیران محلی در شاخص کالبدی - فضایی

گویه ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	معناداری	اختلاف میانگین	در سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد	
							کران پایین	کران بالا
آسفالت کردن خیابان و تعریض و جدول‌کشی	۳/۱۸	۱/۲۶	۲/۰۵	۲۰۲	۰/۰۴۱	۰/۱۸۲	۰/۰۰۷	۰/۳۵۷
احداث، نوسازی و مقاوم‌سازی مساجد	۳/۳۶	۱/۲۰	۴/۳۵	۲۰۲	۰/۰۰۰	۰/۳۶۹	۰/۲۰۲	۰/۵۳۶
همکاری در طرح‌های هادی با نهادهای مجری	۳/۴۸	۰/۸۵۸	۸/۰۹	۲۰۲	۰/۰۰۰	۰/۴۸۷	۰/۳۶۸	۰/۶۰۶
نگهداری از تأسیسات عمومی	۲/۴۰	۱/۰۱	-۸/۳۹	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۵۹۶	-۰/۷۳۶	-۰/۴۵۶
توسعه و تجهیزات خدماتی و تدارکاتی روستا	۲/۱۸	۰/۹۴۴	-۱۲/۴	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۸۱۷	-۰/۹۴۸	-۰/۶۸۷
مدیریت بهینه هزینه‌های عمرانی	۳/۳۲	۱/۰۱	۴/۵۱	۲۰۲	۰/۰۰۰	۰/۳۲۰	۰/۱۸۰	۰/۴۶۰
مدیریت بحران روستا(هنگام مواجهه با سیل و زلزله...)	۲/۳۵	۰/۹۹۶	-۹/۲۳	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۶۴۵	-۰/۷۸۳	-۰/۵۰۷
توسعه و تعاملات و زیرساخت ارتباطی	۲/۴۸	۰/۹۴۱	-۷/۷۶	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۵۱۲	-۰/۶۴۲	-۰/۳۸۲
تأمین خدمات روستا توسط مدیریت جدید	۲/۷۱	۱/۱۴	-۳/۶۱	۲۰۲	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۰	-۰/۴۹۹	-۰/۱۳۱
نظارت بر نحوه توزیع آب روستایی	۲/۹۱	۱/۱۱	-۱/۱۳	۲۰۲	۰/۲۶۰	-۰/۰۸۸	-۰/۲۴۳	۰/۰۶۶

گاز رسانی به روستاها	۲/۱۷	۱/۱۴	-۱۰/۲	۲۰۲	۰/۰۰۰	۰-/۸۲۷	-۰/۹۸۶	-۰/۶۶۹
میانگین گویه ها	۲/۷۷	۱/۰۵	-۳/۰۶	۲۰۲	۰/۰۲۷	-۰/۲۱۹	-۰/۳۶۶	-۰/۰۷۳

منبع: مطالعه نگارندگان

۵.۴. بررسی رابطه بین شاخص های بررسی شده از عملکرد مدیریت محلی

برای بررسی کیفیت رابطه موجود بین شاخص های بررسی شده عملکرد مدیریت محلی در روستاهای شهرستان رومشکان از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. این ضریب شدت رابطه و نوع رابطه (مستقیم یا معکوس) بین دو متغیر را نشان می دهد و مقدار آن بین ۱ تا ۱- متغیر است. ضریب همبستگی پیرسون، روشی پارامتری است و برای داده های با توزیع نرمال و تعداد داده های زیادی استفاده می گردد (مومنی و فعال قیومی، ۱۳۸۹: ۱۱۰). با توجه به اینکه از میانگین سنجه های مربوط به هر یک از ابعاد شاخص های توسعه پایدار جهت آزمون استفاده می گردد لذا داده های مورد استفاده کمی می باشند، توزیع داده ها نیز نرمال بوده و تعداد آنها نیز زیاد است در نتیجه ضریب همبستگی پیرسون برای سنجش رابطه بین ابعاد بررسی شده شاخص های عملکرد مدیریت محلی در روستاهای شهرستان رومشکان آزمون مناسبی خواهد بود. نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد که رابطه همبستگی مشاهده شده بین سه شاخص (اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی) مثبت بوده و با توجه به اینکه میزان Sig بدست آمده برای این سه شاخص کمتر از ۰/۰۵ و معناداری بوده است، در نتیجه همبستگی مثبت و مستقیم مشاهده شده است. جدول ۷ شدت، جهت و معناداری همبستگی بین شاخص های بررسی شده را نشان می دهد.

جدول ۷. بررسی میزان همبستگی بین ابعاد مختلف موثر در عملکرد مدیریت روستایی

کالبدی- فضایی	اجتماعی- فرهنگی	اقتصادی		
۰/۸۹۹**	۰/۹۳۸**	۱	ضریب همبستگی	اقتصادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		معنی داری	
۰/۹۳۸**	۱	۰/۹۳۸**	ضریب همبستگی	اجتماعی- فرهنگی
۰/۰۰۰		۰/۰۰۰	معنی داری	
۱	۰/۹۳۸**	۰/۸۹۹**	ضریب همبستگی	کالبدی- فضایی
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معنی داری	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

۵.۵. بررسی میزان اثرگذاری هر یک از شاخص های براساس رضایتمندی از عملکرد مدیریت محلی

برای بررسی میزان اثرگذاری شاخص های عملکرد مدیریت محلی براساس رضایتمندی نهایی پاسخگویان از کارایی مدیریت محلی در روستاهای شهرستان رومشکان، از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه خطی بهره گرفته شده است. تحلیل رگرسیون از روش های پرکاربرد در مطالعات اجتماعی- اقتصادی می باشد. این روش رابطه تنگاتنگی با ضریب همبستگی دارد. بدین معنا که برای انجام رگرسیون، باید ضریب همبستگی محاسبه شود. اگر میان متغیرهای همبستگی وجود داشت، تنها در این صورت است که می توان از تحلیل رگرسیون استفاده کرد (کلاتتری، ۱۳۸۵، ۱۶۹). در رگرسیون به دنبال برآورد رابطه ای ریاضی و تحلیلی آن هستیم به طوری که بتوان به کمک آن کمیت یک متغیر مجهول را با استفاده از متغیر یا

متغیرهای معلوم تعیین کرد (مومنی و فعال قیومی، ۱۳۸۹، ۱۱۹). همان طور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، بین میزان رضایتمندی از عملکرد مدیران محلی در روستاهای شهرستان رومشکان با همه شاخص‌های بررسی شده این عملکرد، در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه همبستگی مستقیم و معنادار وجود دارد و این بدین معنا است که می‌توان از تحلیل رگرسیون برای پیش بینی میزان اثرگذاری هر یک از شاخص‌های بررسی شده در رضایتمندی نهایی از کیفیت زندگی در روستاهای شهرستان رومشکان استفاده کرد. در واقع ضریب همبستگی، میزان همبستگی دو متغیر را با هم بررسی می‌کند اما رگرسیون به دنبال پیش بینی است.

جدول ۸. بررسی همبستگی شاخص‌های مختلف عملکرد مدیریت محلی با رضایتمندی نهایی از کارایی آنها

کالبدی- فضایی	اجتماعی- فرهنگی	اقتصادی		
۰/۴۸۵	۰/۶۱۹	۰/۴۰۰	ضریب همبستگی	عملکرد مدیریت محلی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معنی داری	
۲۰۳	۲۰۳	۲۰۳	تعداد	

منبع: نگارندگان

همان طوری که در جدول ۹ نیز مشاهده می‌گردد، میزان ضریب همبستگی چندگانه بین شاخص‌ها عملکرد مدیریت محلی شامل اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی برابر با ۰/۹۹۲ است که همبستگی مستقیم و نسبتاً شدید به شمار می‌آید. مقدار ضریب تعیین برابر با ۰/۹۸۳ می‌باشد که متغیرهای مستقل ۹۸ واحد از تغییرات مربوط به متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. و حدود ۲ درصد از تغییرات عملکرد مدیریت محلی توسط عوامل دیگر تبیین می‌گردد.

جدول ۹. عوامل اثرگذار بر توسعه پایدار روستایی

اشتباه معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۴۶	۰/۹۸۳	۰/۹۸۴	۰/۹۲۲ ^a

a. a. Predictors: (Constant), ej_frhangi, economic

با توجه به آزمون تحلیل واریانس و آماره فیشر (F) (جدول ۱۰) مشخص است میزان خطای آلفای (Sig) تحلیل واریانس مدل رگرسیونی کمتر از میزان خطای قابل قبول (۰/۰۵) و برابر با ۰/۰۰ می‌باشد و این نشان از آن دارد که بین عملکرد مدیران محلی و توسعه پایدار روستایی از شهرستان رومشکان در سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد رابطه معنا دار وجود دارد. و حاکی از آن است که بین توسعه پایدار روستایی و عملکرد مدیران محلی در روستاهای شهرستان رومشکان رابطه خطی معناداری وجود دارد.

جدول ۱۰. تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی شاخص‌های توسعه پایدار روستایی

معنی داری	آماره F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	مولفه‌ها
۰/۰۰۰ ^b	۵۹۶۹/۹۳۰	۷۵/۷۱۹	۲	۱۵۱/۴۳۷	اثر رگرسیونی
		۰/۰۱۳	۲۰۰	۲/۵۳۷	باقیمانده
			۲۰۲	۱۵۳/۹۷۴	کل

a. Dependent Variable: management_rural

b. Predictors: (Constant), ej_frhangi, economic

همانطور که در (جدول ۱۱) بررسی مدل رگرسیونی اثرات عملکردی مدیران محلی در شاخص‌های توسعه پایدار روستایی ملاحظه می‌شود. با توجه به ضریب بتا نشان داده شده است که دذر شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی به ترتیب ۰/۳۶۸، ۰/۶۳۸، ۰/۵۴۶ واحد موجود بر روی متغیر وابسته اثر گذاری داشته است. در بین این شاخص‌ها، شاخص اجتماعی- فرهنگی با ضریب ۰/۶۳۸ بیشترین اثرگذاری و شاخص اقتصادی با ضریب ۰/۳۶۸ کمترین اثرگذاری را در بین شاخص‌های توسعه پایدار روستایی در شهرستان رومشکان داشته‌اند.

جدول ۱۱. آماره ضرایب شدت روابط میان شاخص‌های توسعه پایدار روستایی

متغیرها	ضریب غیر استاندارد		T	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد		
عرض از مبدأ	۰/۰۸۴	۰/۰۱۷	۴/۸۰۰	۰/۰۰۰
اقتصادی	۰/۴۰۰	۰/۰۲۸	۱۴/۰۹۲	۰/۰۰۰
اجتماعی- فرهنگی	۰/۶۱۹	۰/۰۲۵	۲۴/۴۴۸	۰/۰۰۰
کالبدی- فضایی	۰/۴۸۵	۰/۰۱۳	۳۶/۱۸۷	۰/۰۰۰

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

امروزه مدیران محلی می‌توانند نقش بسیار مهمی را در راستای توسعه روستایی به ویژه بهبود اوضاع کالبدی- فضایی ایفاء نمایند و فعالیت انجام شده مدیران محلی گواه بر این مدعاست. اما ضعف‌هایی در مدیریت روستایی کنونی وجود دارد که نظارت عالیه استانداری‌ها، اختصاص بودجه بیشتر، برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با شرح و وظایف دهیار، تفویض اختیارات لازم از سوی دستگاه‌ها به فرمانداری‌ها و بخشداری‌ها و فرهنگ‌سازی برای مشارکت مردم می‌توانند تا حد زیادی از ضعف‌های موجود بکاهند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل‌های آماری و پرسشنامه نشان می‌دهد که نقش مدیران محلی (شوراها و دهیاران) روستاهای شهرستان رومشکان در شاخص‌های توسعه روستایی در سطحی رو به بالا بوده است. در حقیقت با توجه به نتایج یافته‌های تحقیق و مشاهدات میدانی و مصاحبه‌های حضوری در طی چندین مرحله و با توجه به اینکه وظایف مدیران محلی طبق قانون اساسی بیشتر جنبه توسعه روستایی داشته است و خود روستاییان نیز بیشتر تمایل به برآورده شدن نیازهای اولیه و اساسی خود می‌باشد و در ارتقاء سطح زندگی خود به دنبال توسعه روستا هستند

برای بررسی شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی از آزمون آماری t تک نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون و آماره فیشر استفاده شده است. می‌توان استدلال کرد میزان رضایتمندی مردم از شاخص‌های اقتصادی در مناطق روستایی شهرستان رومشکان کمتر از حد متوسط بوده است و نارضایتی در خصوص این شاخص مشاهده شده است. در همبستگی پیرسون رابطه مستقیم و معناداری بین مدیریت روستایی و توسعه روستایی وجود دارد. مقدار ضریب تعیین برابر با ۰/۹۸۳ می‌باشد که متغیرهای مستقل ۹۸ واحد از تغییرات مربوط به متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. و حدود ۲ درصد از تغییرات عملکرد مدیریت محلی توسط عوامل دیگر تبیین می‌گردد. و براساس آماره فیشر بین عملکرد مدیران محلی و توسعه روستایی با سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد رابطه معنا دار وجود دارد. و حاکی از آن است که بین توسعه پایدار روستایی و

عملکرد مدیران محلی در روستاهای شهرستان رومشکان رابطه خطی معناداری وجود دارد. بررسی مدل رگرسیونی اثرات عملکردی مدیران محلی در شاخص‌های توسعه روستایی نشان داده است که شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی به ترتیب ۰/۳۶۸، ۰/۶۳۸، ۰/۵۴۶ واحد موجود بر روی متغیر وابسته اثر گذاری داشته است. در بین این شاخص‌ها، شاخص اجتماعی- فرهنگی با ضریب ۰/۶۳۸ بیشترین اثرگذاری و شاخص اقتصادی با ضریب ۰/۳۶۸ کمترین اثرگذاری را در بین شاخص‌های توسعه پایدار روستایی در شهرستان رومشکان داشته‌اند. پس می‌توان گفت عملکرد مدیران محلی بیشتر بر توسعه اجتماعی- فرهنگی روستاها متمرکز بوده است. و در زمینه توسعه اقتصادی و کالبدی روستاها فعالیت کمتری از جانب آن‌ها صورت گرفته است. میزان حمایت‌های دولتی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم بر میزان موفقیت مدیران محلی تأثیرگذار است. مدیران محلی در روستاهای کوچک به دلیل کم بودن جمعیت اعتبارات کمتری دریافت می‌کنند. بنابراین مدیران محلی روستاهای کوچک از اعتبارات کمتری برخوردارند، و معمولاً آموزش‌های لازم را نیز دریافت نمی‌کنند. این موضوع ضمن آنکه شرایط را برای استمرار فعالیت مدیران محلی دشوار می‌سازد، موجب عدم رغبت مدیران محلی به انجام وظایف خود شده و مجموعه این عوامل ناکارآمدی مدیران محلی در روستاهای کوچک را به دنبال خواهد داشت. در بعضی از روستاهای مورد مطالعه از خدمات بهداشتی و خدمات فرهنگی راضی نیستند و معتقدند اطلاع‌رسانی و قوانین مرتبط با آن‌ها به خوبی انجام نشده و همواره در ارائه راهکارهایی جهت رفع نیاز روستائیان به مسئولان هیچ اقدامی انجام نمی‌دهند مدیران روستایی در اولویت‌بندی فعالیت‌های اجرایی به نظر مردم روستا اهمیت نمی‌دهند و داده‌ها گویای آن است که تعامل مدیران محلی با مردم محلی (افراد بومی) کمتر از تعامل با افراد غیربومی است. و بیشتر از نیمی از دهیاران نسبت فامیلی با شوراهای روستایی را دارند که این مورد به صورت معضل بزرگی در دستیابی به توسعه روستایی در منطقه مورد مطالعه درآمده است. عدم توجه به معیارهای صحیح از جمله داشتن سطح روابط بالای اجتماعی و سیاسی، سطح تحصیلات، سابقه فعالیت در سازمان‌های اداری و... باعث انتخاب افرادی می‌شود که به هیچ عنوان شایسته تکیه زدن بر جایگاه مدیران محلی را نخواهد داشت که در پی آن افزایش مشکلات روستا را در پی خواهد داشت. متأسفانه امروز شاهد چنین وضعیتی در بین اعضای مدیران محلی روستایی شهرستان رومشکان هستیم که عدم توجه مردم روستا به معیارهای صحیح انتخاب و تنها و تنها بر اساس سلیقه‌های شخصی و قومی قبیله‌ای باعث شده است که گروهی به این مقام دست یابند با توجه به عملکرد آن‌ها در طی این مدت می‌توان نتیجه گرفت که به هیچ عنوان شایسته‌ی این سمت نبوده و نیستند. گروهی که تنها مدتی بعد از انتخاب آن‌ها از سوی مردم هر کدام به دنبال کار خود رفته و انگار نه انگار که از سوی مردم برای انجام اموری انتخاب شده‌اند. پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های ایمانی و همکاران (۱۴۰۳) عوامل پیش برنده و بازدارنده مدیریت نوین روستایی؛ موسویان و همکاران (۱۴۰۲) تبیین چالش‌های اجتماعی مدیران محلی در فرآیند توسعه پایدار روستایی؛ مودودی ارخودی و جمعه‌زاده (۱۴۰۲) ارزیابی عملکرد مدیریت محلی در توسعه پایدار روستایی؛ حسنلو و همکاران (۱۳۹۷) ارزیابی نقش مدیریت روستایی در پایداری روستاها؛ حجاریان (۱۴۰۲) تحلیل ساختاری مدیریت نوین (دهیاران) در توسعه روستایی؛ عزیززاده و همکاران (۱۴۰۱) تبیین نقش مدیریت محلی در تحولات محیطی- فضایی روستاهای شهرستان رودسر؛ ایمانی و همکاران (۱۳۹۸) ارزیابی مدیریت نوین روستایی مبتنی بر دیدگاه توسعه پایدار؛ حیدری مکرری و نظری (۱۳۹۰) بررسی

چالش‌های مدیریت در روستاهای ایران، براساس بعضی از شاخص‌ها مطابقت نه چندان زیادی داشته‌اند در این پژوهش‌ها نشان داده شده است که عملکرد مدیران محلی بیشتر کالبدی بوده است. برخی نتایج پژوهش حاضر نتایج پژوهش‌های دیگران را تأیید می‌کند و همچنین پژوهش‌هایی که قبلاً انجام گرفته است بیشتر در زمینه‌های اجتماعی و زیست محیطی بوده است و کمتر پژوهشی در ارتباط با چالش‌های اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و کالبدی- فضایی باهم در سطح شهرستان پرداخته است. باتوجه به یافته‌های پژوهش و مطالعات انجام شده و بررسی مشکلات و تنگناهای مدیریت روستایی مبتی بر توسعه پایدار پیشنهاداتی در این زمینه ارائه می‌گردد:

- مدیران روستایی باید به بررسی وضعیت موجود و شناسایی کمبودها و نیازهای بهداشتی و زیست محیطی و ارائه پیشنهادات مربوطه جهت برنامه‌ریزی و اقدام مورد نیاز در روستاها به مسولان ذیربط انتقال دهند.
- هماهنگی و ارتباط شوراها و دهیار با معتمدین، متولیان و مسئولین روستایی جهت بهبود و افزایش زیرساخت‌های خدماتی و فناوری اطلاعات و ارتباطات و ایجاد فرصت‌های شغلی جهت جلوگیری از مهاجرت به شهرها.
- همکاری و مشارکت دهیاران و شوراها در جهت پیگیری و اجرای طرح‌های عمرانی و زیرساختی اختصاص یافته به روستاهای مورد نظر.
- ایجاد سازکارهای لازم برای اعطای وام‌های کم بهره با باز پرداخت دراز مدت به نحوی که موجب ترغیب مردم به مشارکت آن‌ها در طرح‌ها روستایی گردد.
- از جوانان و افراد تحصیل کرده که به شهر مهاجرت کرده‌اند دعوت نمایند تا برای توسعه روستا طرح‌ها و ایده‌های خود را در زمینه مدیریت روستا ارائه نمایند.
- در جهت افزایش سلامتی شهروندان و رعایت بهداشت پسماندهای روستایی را در مکانهای دور از محدوده روستا جمع آوری و امحاء کنند.
- توزیع عادلانه امکانات رفاهی و خدماتی بدون در نظر گرفتن قومیت دهیار یا شورای روستایی.
- مشاوره دادن مدیران محلی به روستائیان برای راه اندازی کسب و کارهای کوچک و خانگی.
- تشویق دهیاران و شوراهای روستایی به تحصیل در رشته‌های مرتبط با توسعه و برنامه ریزی روستایی برای انتخاب روش‌های بهتر حل مسائل و چالش‌های اداره روستاهای مورد مطالعه.
- انتخاب دهیاران بدون در نظر گرفتن نسبت فامیلی و از روی تجارب، با سواد و نفوذ آنان در ادارات و ارگان‌های مربوط به روستا.
- اختصاص دادن بودجه به دهیاران برای عمرانی و آبادانی روستاهای مورد مطالعه.

منابع

- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا (۱۳۸۸): توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران، نشر نی، تهران.
- استعلاجی، علیرضا (۱۳۹۱): « بررسی مدیریت الگوی روستایی در ایران با تأکید بر مدیریت محلی و مشارکتی دهیاری ها»، فصلنامه علمی- پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، دوره جدید، سال دهم، شماره ۳۲، ۲۳۹-۲۵۸.

- ایمانی، بهرام؛ محمدی، علیرضا؛ نادری، محدثه (۱۳۹۸): ارزیابی مدیریت نوین روستایی مبتنی بر دیدگاه توسعه پایدار (مورد مطالعه: روستاهای بخش مرکزی شهرستان سمیرم)، مهندسی جغرافیایی سرزمین، سال سوم، شماره ۵، صص ۸۰-۶۷.
- ایمانی، بهرام؛ و مجیدی دباغ، شیما (۱۴۰۳): عوامل پیش برنده و باز دارنده مدیریت نوین روستایی؛ مورد مطالعه بخش مرکزی شهرستان اردبیل، فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا، سال ۵، شماره ۲، پیاپی ۱۸، صص ۵۵-۳۶.
- پوررمضان، عیسی، علی نقی پور، مریم و توفیق جو، ابراهیم (۱۳۹۵): «ارزیابی عملکرد دهیاری ها از دیدگاه روستاییان با بهره گیری از مدل کانو (مطالعه ی موردی: روستای سیاه اسطبلخ شهرستان رشت)»، پژوهش و برنامه ریزی روستایی، سال ۵، شماره ی ۲، پیاپی ۱۴، صص ۱۳۱-۱۴۶.
- چمبرز، رابرت (۱۳۷۶): توسعه روستایی، الویت بخشی به فقرا، ترجمه مصطفی ازکیا، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- حسنلو، لایلا، عزیزپور، فرهاد و جلالیان، حمید (۱۳۹۷): «ارزیابی نقش مدیریت روستایی در پایداری روستاها (مطالعه ی موردی: دهستان دستجرده شهرستان طارم)، جغرافیا و توسعه، شماره ۵۲، صص ۱۵۷-۱۷۴.
- خواجه شاهکوهی، علیرضا، سوری، فرشاد و مهدوی، شهرام (۱۳۹۱): «عوامل مؤثر بر میزان رضایتمندی روستاییان نسبت به عملکرد دهیاران (مطالعه موردی بخش کونانی شهرستان کوهدشت)»، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۵، شماره ۱، صص ۲۳-۴۱.
- رحمانی فضلی، عبدالرضا، منشی زاده، رحمت الله، رحمانی، بیژن و علیپوریان، جهانبخش (۱۳۹۶): «تحلیل جایگاه مدیریت روستایی مبتنی بر رویکرد حکمروایی خوب در توسعه ی پایدار روستایی (مطالعه ی موردی: مقایسه ی بخش مرکزی کوهدشت و بخش لواسانات شمیرانات)»، مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، سال ۶، شماره ۱، صص ۱۳۳-۱۵۲.
- رشیدپور، لقمان (۱۳۸۹): «نقش مدیریت مبتنی بر جامعه محلی در فرآیند توسعه پایدار روستایی استان آذربایجان غربی»، پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی، سال سوم، شماره ۴، صص ۳۱-۴۲.
- رضوانی، محمدرضا، بدری، سید علی، ترابی، ذبیح الله و هاجری، بهرام (۱۳۹۵): «شناسایی راهکارهای توسعه روستایی با استفاده از چارچوب مشارکتی SOAR-مورد: روستای میغان»، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۱۸، صص ۲۷-۴۳.
- رومیانی، احمد، عنابستانی، علی اکبر و هادی پور، مرضیه (۱۳۹۷): «بررسی نگرش روستاییان به مقوله ی مشارکت در روستاها با هدف کاهش محرومیت در شهرستان رومشکان»، جغرافیا و آمایش شهری- منطقه ای، شماره ۲۶، صص ۶۳-۹۰.
- سجاسی قیداری، حمداله و حاجیان، نرگس (۱۳۹۷): «ارزیابی مدیریت محلی در مناطق روستایی با شاخص های حکمروایی مطلوب روستاهای توابع شهرستان چناران»، آمایش جغرافیایی فضا، سال هشتم، شماره مسلسل بیست و هشتم، صص ۱۹۱-۲۰۸.
- شیخی، حجت، پریزادی، طاهر و ورمزیار (۱۳۹۲): «بررسی عملکرد دهیاران در روند مدیریت و توسعه روستایی (مطالعه موردی: شهرستان همدان)»، برنامه ریزی فضایی (جغرافیا)، جلد ۳، شماره ۳، صص ۱۷-۳۲.
- صیدالی، محسن، صادقی، غلام و میرزایی گودرزی، زهرا (۱۳۹۰): «جایگاه مدیریت در پیشبرد اهداف توسعه ی روستایی؛ مطالعه ی موردی: روستای جوانمردی شهرستان لردگان»، برنامه ریزی منطقه ای، سال اول، شماره ی ۲، صص ۷۹-۹۱.
- صیدایی، سید اسکندر (۱۳۸۷): برنامه ریزی روستایی در ایران، چاپ اول، اصفهان، جهاد دانشگاهی اصفهان.
- صیدایی، سید اسکندر، جمینی، داوود، جمشیدی، علیرضا و جمشیدی، معصومه (۱۳۹۳): «بررسی و تحلیل عملکرد مدیران نوین روستایی در توسعه روستایی منطقه اورامانات استان کرمانشاه»، فصلنامه علمی- پژوهشی برنامه ریزی فضایی (جغرافیا)، سال چهارم، شماره چهارم، پیاپی ۱۵، صص ۱-۲۴.
- عطایی، سیاوش؛ افراخته، حسن؛ و توکلی کجانی، حسین (۱۳۹۹): جایگاه مدیریت نوین روستایی در تحولات اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی (مورد مطالعه: بخش کهزیک)، فصلنامه راهبردی توسعه روستایی، سال ۷، شماره ۴، صص ۴۳۱-۴۱۵.
- علیزاده، زینب؛ پوررمضان، عیسی؛ و مولائی هاشجین، نصراله (۱۴۰۱): تبیین نقش مدیریت محلی در تحولات محیطی- فضایی روستاهای شهرستان رودسر، مهندسی جغرافیایی سرزمین، سال ۶، شماره ۴، پیاپی ۱۴، صص ۷۵۰-۷۳۱.

- قادرمزنی، حامد و جمینی، داوود (۱۳۹۶): «ارزیابی عملکرد مدیریت نوین روستایی با رویکرد حکمروایی خوب و ارائه ی راهکارهای بهبود آن در نواحی روستایی بخش شاهو شهرستان روانسر»، پژوهش و برنامه ریزی روستایی، سال ۶، شماره ۲، شماره پیاپی ۱۸، صص ۱۱۱-۱۲۳.
- قنبری، سیروس و بهرامی، کیوان (۱۳۹۵): «مدیریت محلی و نقش آن در توسعه ی کالبدی سکونتگاه های روستایی شهرستان چناران»، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، سال ۶، شماره پیاپی ۲۲، صص ۱۳۵-۱۴۶.
- کبیری، افشار؛ و ولایی، محمد (۱۳۹۸)، بررسی محورها و چالش های مدیریت روستایی در ایران، مجله پژوهش های جغرافیایی، ۳۶ (۵۰)، صص ۱۷۷-۱۹۸.
- کلانتری، خلیل (۱۳۸۵): پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی- اقتصادی، انتشارات شریف، چاپ دوم، تهران.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵): سرشماری عمومی و نفوس کشور، استان لرستان، شهرستان رومشکان.
- مکرری، حمید؛ و نظری، یاسر (۱۳۹۰): بررسی چالش های مدیریتی در روستاهای ایران (مطالعه موردی روستای صفی آباد شهر جوانرود)، اندیشه جغرافیایی، سال ۵، شماره ۹، صص ۱۰-۲۰.
- ملکان، احمد و کریمی، سیدهادی (۱۳۹۱): «بررسی مدیریت روستایی در ایران با تأکید بر نقش شورا و دهیاری»، مجله پژوهشی، آموزشی و ترویجی دهیاری ها، شماره ۳۵، صص ۷-۱۱.
- مودودی ارخودی، مهدی؛ و جمعه زاده، اسماعیل (۱۴۰۳): ارزیابی عملکرد مدیریت محلی در توسعه پایدار روستایی منطقه مورد مطالعه: دهستان برنطین، فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی، سال ۶، شماره ۴، صص ۱۰۴۵-۱۰۳۸.
- موسویان، سیده سمیه؛ پوررمضان، عیسی؛ قریشی، محمد باسط؛ و آمار، تیمور (۱۴۰۲): تبیین چالش های اجتماعی مدیران محلی در فرایند توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان شفت)، سال ۴، شماره ۲، پیاپی ۱۴، صص ۳۷-۵۵.
- مولایی هاشجین، نصراله، آمار حاجی شیر کیا، تیمور و باقری، عباس (۱۳۹۶): «نقش مدیریت محلی در توسعه اقتصادی نواحی روستایی شهرستان بهشهر»، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ششم، شماره ۴، پیاپی ۲۲، صص ۱۶۵-۱۷۶.
- مومنی، منصوری، فعال قیومی، علی (۱۳۸۹): تحلیل های آماری با استفاده از SPSS نشر مؤلف، چاپ اول، تهران.
- مین باشی، احمد؛ مولایی هاشجین، نصرالله؛ و بیگدلی، آتوسا (۱۴۰۱): تحلیل نقش تحقق مدیریت هماهنگ برنامه ریزی توسعه روستایی در توسعه پایدار روستایی استان گیلان، روستا و توسعه فضا، سال ۳، شماره ۲، پیاپی ۱۰، صص ۶۸-۴۵.
- نجفی کانی، علی اکبر و وصال، زینب (۱۳۹۴): «نقش مدیریت محلی در توانمندسازی زنان روستایی (مطالعه موردی: دهستان استرآباد جنوبی شهرستان گرگان)»، مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، سال دهم، شماره ۳۰، صص ۴۷-۵۶.
- هاشمی، سعید، طبعی لنگرودی، سید حسن، قدیری معصوم، مجتبی، رضوانی، محمدرضا و مقیمی، سیدمحمد (۱۳۹۰): «تبیین نقش دهیاری ها و شورای اسلامی در توسعه کارآفرینی روستایی (مطالعه موردی: بهاباد استان یزد)»، پژوهش های روستایی، سال دوم، شماره یکم، صص ۹۳-۱۱۴.
- یاسوری، مجید و جوان، فرهاد (۱۳۹۴): «تحلیل محدودیت های تنوع بخشی اقتصاد روستایی؛ مطالعه موردی دهستان اشکور علیا شهرستان رودسر»، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۱۳، صص ۱۹-۳۷.
- حجاریان، احمد (۱۴۰۲): تحلیل ساختاری مدیریت نوین (دهیاری ها) در توسعه روستایی مطالعه موردی (دهستان بران جنوبی)، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، سال ۱۳، شماره ۵۲، صص ۳۱۹-۳۳۲.

- Budsakorn, S., Songkoon, C., Boonchai, P., Thongwol, N (2010): Use of indigenous knowledge for conservation and development of fishing career at the Lampao Damin Northeast. Journal of Social Science, Volume 6, Issue 3, PP: 315-319.

- Galli, A., katsunori, I., Pires, S., Mancici, M., Alver, A., Zokai, G., Lin, D., Murthy, A., Wackernagel, M., (2020). Assessing the Ecological Footprint and biocapacity of Portuguese cities: Critical results for environmental awareness and local management, Cities 96, 102442.

- Jamal, T., Budke, C., (2020) Tourism in a world with pandemics: local-global responsibility and action, Journal of Tourism Futures, Vol 6, No 2, P 181-188.
- Tikai, P, Kama, A(2010): A Study of Indigenous Knowledge and Its Role to Sustainable Agriculture in Samoa, Ocean Journal of Social Sciences, Volume 3, Issue 1, PP: 65-66.
- Cobbinah, P.B.(2015), "Local attitudes towards natural resources management in rural Ghana", Management of Environmental Quality, Vol. 26 No. 3, pp. 423-436.
- Tsimpo N,C., Wodon, Quentin T., (2018). Residential Piped Water in Uganda (English). Washington, D.C. : World Bank Group.

Assessing the Role of Local Management in Achieving Sustainable Rural Development (Case Study: Rumshkan Township)

Abstract

Achieving sustainable rural development requires attention to all environmental, social, cultural, economic, physical, institutional, and managerial dimensions. The rural management system has always been a significant issue for development planners due to its role in the economic, socio-cultural, and physical development of villages in different communities. This system in Iran has undergone complex changes in terms of social structures over the years. Although after the victory of the Islamic Revolution of Iran, organizations such as the Islamic Council, the Hamyar House, the Rural Development Office, etc. were formed in villages, unfortunately, the lack of efficient and principled management in villages has created numerous problems for villagers in all these years, especially in the last decade. Therefore, this research seeks to identify the reflection of the presence of councils and village heads in the development of Romeshkan villages and evaluate the performance of each. The spatial scope of the research is 10 villages in Romeshkan County and the sample size is 203 people, which was selected using the Cochran formula. The research method is also a combination of documentary and field methods (questionnaire and interview). The results have shown that using the single-sample t-test, people's satisfaction with the economic index in rural areas is below average and relative dissatisfaction has been observed in this regard. There was a direct and significant relationship in the Pearson correlation coefficient between local management performance and rural development. The most effective local management performance was in the socio-cultural index with a coefficient of 0.638 and the least in the economic index with a coefficient of 0.368 among rural development indicators in Romeshkan County. The most important causes of the weak performance of local managers in this economy were the lack of budget and the limitation of their duties.

Keywords: Local Management, Sustainable Rural Development, Managers performance, Rumshkan.